

Kritika eutanázie a potratu, dôsledkov „kultúry vyrad'ovania“, v učení Svätého Otca Františka

Krzysztof Trębski MI

TRĘBSKI, K.: Criticism of euthanasia and abortion, consequences of “the culture of waste”, in the teaching of the Holy Father Francis. *Studia Aloisiana*, 2017. Pope Francis, during his pontificate, has very clearly spoken as regards the defense of life, the importance of the natural family, criticizing what he called “the culture of waste”. Thinking about it, we must consider not only the rejection of material things but also marginalization and rejection of people, especially weak, which appear unnecessary to society. This “culture of waste” tends to become the common mentality that infects everyone. Human life, the person is no longer perceived as a primary value to be respected and protected, especially if poor or disabled, if not yet useful – such as the unborn child – or no longer needed – such as the elderly. The Pope sees in the rejection of life marked by suffering or considered useless, the eloquent expression of the “culture of waste”, which permeates many societies in various parts of the world. In his speeches often it echoes the vigorous “no” to abortion and euthanasia. *Keywords:* euthanasia, abortion, “the culture of waste”, teaching of Pope Francis

Svätý Otec František sa počas prvých rokov svojho pontifikátu veľmi jasne zasadzoval v prospech obrany života, dôležitosti úlohy prirodzenej rodiny, pričom kritizoval to, čo definoval ako „kultúru vyrad'ovania“. Tento pojem zahŕňa nielen plytvanie materiálnymi vecami, ale aj vytlačanie na okraj spoločnosti a odmietanie osôb, predovšetkým slabých, ktorí spoločnosti zdanlivo neprinášajú úžitok, ba naopak, predstavujú pre spoločnosť príťaž.

Svätý Otec vidí v odmietaní života, poznačeného utrpením alebo života pokladaného za neužitočný, veľavýznamný výraz „kultúry vyradovania“, ktorou sú presiaknuté mnohé spoločnosti v rôznych kútoch sveta. V jeho príhovoroch často zaznieva jeho rozhodné odmietanie potratov a eutanázie. V tomto myšlienkovom rámci predkladáme náuku pápeža tak, ako ju postupne predstavoval.

1. Ochrana života od jeho počatia až po prirodzenú smrť

Dva mesiace po svojom zvolení Svätý Otec František počas modlitby *Raduj sa, nebies Kráľovná* na Námestí sv. Petra 12. mája 2013¹ povzbudil veriacich, aby všetci venovali pozornosť veľmi dôležitej téme ochrany ľudského života už od momentu jeho počatia. Po pozdravení účastníkov *Pochodu za život* pripomenul zbieranie podpisov v mnohých talianskych farnostiach za účelom podpory európskej iniciatívy „Jeden z nás“, zameranej na dosiahnutie ochrany ľudskej bytosti už od prvého okamihu jej existencie. Okrem iného pripomenul dôležitosť jedného mimoriadneho stretnutia pre tých, ktorým leží na srdci obrana posvätnosti ľudského života: *Deň Evangelium vitae*, ktorý sa potom uskutočnil vo Vatikáne v kontexte Roku viery v dňoch 15. a 16. júna 2013.

Počas tejto udalosti Svätý Otec František adresoval veriacim tieto slová: „Boh je živý a milosrdný. Ježiš nám prináša Boží život, Duch Svätý nás uvádza do živého vzťahu pravých Božích detí a udržia nás v ňom. Zo skúseností vieme, že človek si často nevolí život, neprijíma »evanjelium života«, ale dá sa viesť ideológiami a spôsobmi myslenia, ktoré kladú životu prekážky, nerešpektujú ho, pretože vychádzajú zo sebeckta, vlastných záujmov, zisťovnosti, moci, z pôžitkárstva, a nie z lásky a úsilia o dobro druhého“². Pápež ukončil svoj príhovor energickou výzvou adresovanou prítomným: „Povedzme »áno« láske a »nie« sebecktu, povedzme »áno« životu a »nie« smrti, povedzme »áno« slobode a »nie« závislosti na toľkých modlách našich čias. Jedným slovom, povedzme »áno« Bohu, ktorý je láska, život a sloboda.“³

Pri príhovore k účastníkom stretnutia organizovaného Medzinárodnou federáciou asociácií katolíckych lekárov⁴ 20. septembra 2013 pápež opäť

1 FRANCESCO: *Regina Coeli*. Piazza San Pietro, Città del Vaticano, 12 maggio 2013. Dostupné online: http://w2.vatican.va/content/francesco/it/angelus/2013/documents/papa-francesco_regina-coeli_20130512.html (19. 8. 2017).

2 FRANCESCO: *Omelia durante la Celebrazione Eucaristica per la Giornata "Evangelium Vitae"*. Piazza San Pietro, 16 giugno 2013. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/homilies/2013/documents/papa-francesco_20130616_omelia-evangelium-vitae.html (19. 8. 2017).

3 FRANCESCO: *Omelia durante la Celebrazione Eucaristica per la Giornata "Evangelium Vitae"*. Piazza San Pietro, 16 giugno 2013.

4 Porov. FRANCESCO: *Discorso ai partecipanti all'incontro promosso dalla Federazione Internazionale delle Associazioni dei Medici Cattolici*. Sala Clementina, Città del Vaticano, 20 settembre 2013. Dostupné

zdôraznil jasné odmietanie potratov a eutanázie. Každé nenarodené dieťa odsúdené nespravodlivo na potrat, vyhlásil pápež, má tvár Pána, ktorý ešte pred narodením a potom, bezprostredne po narodení, zakúsil odsúdenie sveta. A každý starý človek, hoci chorý alebo na konci svojho putovania, nesie na sebe Kristovu tvár. Ďalej povedal, že rozšírená mentalita zisku a takzvaná „kultúra vyradovania“, ktoré dnes zotročujú srdcia a mysle mnohých ľudí, majú vysokú cenu. Vyžadujú si eliminovať ľudské bytosti, najmä ak sú fyzicky či sociálne slabšie.

Každý z nás, doplnil Svätý Otec, je povolaný rozpoznať v každom krehkom živote odtlačok Kristovej tváre, ktorý vo svojom ľudskom postavení zakusoval ľahostajnosť a samotu, na ktorú často odsudzujeme najchudobnejších v rozvojových krajinách, rovnako ako v rozvinutých spoločnostiach. Veci majú svoju cenu a môžu byť predmetom obchodu, ale ľudia majú svoju dôstojnosť. Ich hodnota je vyššia ako hodnota vecí a nie je na predaj. Často sa nachádzame v situácii, v ktorej je život tým, na čom záleží najmenej. Z tohto dôvodu sa v ostatnom čase ľudský život stal skutočnou prioritou cirkevnej náuky, najmä život bezbranných, teda postihnutých, chorých, nenarodených detí, malých detí, starých ľudí.

Spolu s katolíckymi lekármi Svätý Otec premýšľal nad paradoxom ich profesie v súčasnej situácii. Na jednej strane, poznamenal, vidíme pokrok medicíny, a to vďaka práci vedcov, ktorí sa nadšene a bezvýhradne venujú výskumu nových liečebných postupov. Na strane druhej však vnímame tiež nebezpečenstvo toho, že lekár stráca vlastnú identitu v službe životu. Strata schopnosti správne sa orientovať prenikla aj do oblasti, ktorá sa zdala nedotknuteľnou – do medicíny. Napriek tomu, že je svojou povahou zameraná na ochranu života, zdravotnícke povolania sú niekedy vedené k tomu, aby samotný život nerešpektovali. Táto paradoxná situácia je zjavná na skutočnosti, že zatiaľ čo sa nové práva prisudzujú jednotlivcom, život nie je chránený ako hlavná hodnota a prvotné právo každej ľudskej bytosti. Hlavným poslaním medicíny je stále ochrana a podpora života.

Potom sa obrátil na účastníkov výzvou, aby boli svedkami a širitelmi tejto kultúry života. Byť katolíkom, vysvetlil, znamená nieš väčšiu zodpovednosť, najmä voči súčasnej kultúre: pomáhať rozoznať transcendentálny rozmer života človeka, odtlačok stvoriteľského diela Boha. Svätý Otec pripomenul, že na miestach, kde Cirkev zjavuje prítomnosť živého Boha, sa sama stáva nástrojom skutočnej humanizácie človeka a sveta a zdravotnícke zariadenia sa stávajú miestom, kde liečenie nie je zamestnaním, ale skutočným poslaním. Pripomenul, že „neexistuje jeden posvätejší a druhý menej posvätný život. Tak ako nie je jeden ľudský život kvalitatívne dôležitejší ako iný“⁵.

online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2013/september/documents/papa-francesco_20130920_associazioni-medici-cattolici.html (17. 8. 2017).

5 FRANCESCO: *Discorso ai partecipanti all'incontro promosso dalla Federazione Internazionale delle Associazioni dei Medici Cattolici*. Sala Clementina, Città del Vaticano, 20 settembre 2013.

V apoštolskej exhortácii o ohlasovaní evanjelia v súčasnom svete *Evangelii gaudium*⁶ pápež otvorene hovorí o probléme „kultúry vyradovania“. Píše: „Medzi týmito slabými, o ktorých sa Cirkev chce starať prednostne, sú aj deti pred narodením, najbezbrannejšie a najnevinnejšie zo všetkých; dnes sa im upiera ľudská dôstojnosť, aby sa s nimi mohlo robiť, čo sa komu zachce, berie sa im život a schvaľujú sa také zákony, ktoré zakazujú, aby tejto svojvoľnosti ktokoľvek bránil. Na zosmiešnenie obrany života nenarodených detí, o ktorú sa Cirkev usiluje, sa jej pozícia neraz zobrazuje ako ideologická, tmárska a nemoderná. A predsa je táto obrana nenarodeného života vnútorne spojená s obranou každého ľudského práva. Opiera sa o presvedčenie, že ľudské bytie je vždy posvätné a nedotknuteľné v akejkoľvek situácii a v každej fáze svojho vývoja. Je vždy cieľom a nikdy nie prostriedkom na riešenie iných problémov. Ak padne toto presvedčenie, porušia sa pevné a stále základy ochrany ľudských práv; a tieto práva budú manipulovateľné takými spôsobmi, aké vyhovujú tým, čo sú práve pri moci.“⁷ Pápež okrem toho spresňuje, že samotná Cirkev môže urobiť ešte mnoho pre ženy v bolestných situáciách, ktoré potrebujú vhodné sprevádzanie, tak, že im ponúkne pomoc pri starostlivosti o rodiaci sa život.⁸

2. Rodina: miesto výchovy, prijatia a kultúry života

V posolstve z 19. februára 2014 adresovanom účastníkom generálneho zhromaždenia Pápežskej akadémie pre život, ktoré sa konalo pri príležitosti dvadsiateho výročia založenia tejto inštitúcie,⁹ Svätý Otec František zdôraznil hodnotu prijatia a výchovy aj v lone rodiny ako prostriedku na vyliečenie rôznych útokov na život, medzi ktoré patrí aj eutanázia. Naliehavo pripomínal, že postihnutie, choroba ani staroba nepredstavujú nikdy dostatočný dôvod na vylúčenie alebo, ešte horšie, na odstránenie osoby. Nejde tu len o fenomén využívania a útlaku, ale o čosi nové: vylúčenie má v konečnom dôsledku do činenia so zmyslom toho, čo znamená patriť do spoločnosti, v ktorej žijeme, pretože vylúčenie neznamená zísť do nižšej vrstvy, na perifériu, alebo zaradiť

6 FRANCESCO: *Esortazione Apostolica «Evangelii gaudium», sull'annuncio del Vangelo nel mondo attuale*. Città del Vaticano, 24. 11. 2013. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20131124_evangelii-gaudium.html (19. 8. 2017).

7 FRANCESCO: *Esortazione Apostolica «Evangelii gaudium», sull'annuncio del Vangelo nel mondo attuale*, č. 213.

8 FRANCESCO: *Esortazione Apostolica «Evangelii gaudium», sull'annuncio del Vangelo nel mondo attuale*, č. 214.

9 Porov. FRANCESCO: *Messaggio ai partecipanti all'Assemblea Generale della Pontificia Accademia per la Vita in occasione del ventennale di istituzione*. Città del Vaticano, 19 febbraio 2014. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/messages/pont-messages/2014/documents/papa-francesco_20140219_messaggio-20-pontificia-accademia-vita.html (12. 8. 2017).

sa medzi bezmocných; vylúčenie znamená zostať vonku. Nejde o jednoduché vykoristovanie či útlak, ale o niečo nové: vylúčením je vo svojej samotnej podstate zasiahnutá príslušnosť ku spoločnosti, v ktorej človek žije.¹⁰

Pápež pripomenul, že sociálno-demografická situácia starnutia populácie nám jasne ukazuje toto vylučovanie starších osôb, osobitne, ak sú chorí, zdravotne postihnutí alebo z akéhokolvek iného dôvodu zraniteľní. Koreňom tejto diskriminácie a vylúčenia je antropologická otázka: Aká veľká je hodnota človeka a na čom sa jeho hodnota zakladá? Zdravie alebo jeho nedostatok neurčujú hodnotu človeka. Zdravie, okrem toho, samo osebe nie je zárukou šťastia: to sa môže ukázať ako pravdivé v nestálom zdravotnom stave. Plnosť, ktorú v sebe obsahuje každý ľudský život, nie je v rozpore s podmienkou choroby či utrpenia.

Pápež poukázal na rodinu ako učiteľku prijatia a solidarity. V lone rodiny výchova čerpá podstatnou mierou zo vzťahov solidarity; v rodine sa možno naučiť, že strata zdravia nie je dôvodom pre diskrimináciu niektorých ľudských životov; rodina učí neprepadnúť individualizmu a udržať v rovnováhe „ja“ a „my“. A v tomto kontexte sa „starostlivosť“ stáva základom ľudského života a etickým postojom, ktorý treba podporovať prostredníctvom hodnôt angažovanosti a solidarity. Svedectvo rodiny sa stáva rozhodujúcim pred očami celej spoločnosti, potvrdzovaním dôležitosti staršej osoby ako člena spoločenstva, ktorý má svoje poslanie, ktoré má naplniť. Je to iba zdanie, že prijíma bez toho, aby niečo ponúkol. „Vždy, keď sa usilujeme čítať v súčasnej spoločnosti znaky doby, je potrebné počúvať mladých i starých. Obe skupiny predstavujú nádej národov. Starší odovzdávajú skúsenosti a múdrosť svojho života, ktorá nás pozýva neopakovať hlúpo rovnaké chyby v budúcnosti.“¹¹ Napokon, pripomenul ešte Svätý Otec, spoločnosť sa skutočne otvára voči životu až keď pripustí, že vzácny je aj život starších ľudí, postihnutých, vážne chorých, a dokonca aj umierajúcich; keď učí, že povolanie k realizácii života ako ľudského nevyklučuje utrpenie, naopak, učí vidieť v chorom a trpiacom človeku dar pre celú spoločnosť, prítomnosť, ktorá volá ku prejavu solidarity a zodpovednosti.

3. „Kultúra vyradovania“ – prejav odmietnutia života

Termín „vyradovanie“ pochádza z termínu *ex-cerpere* (dať preč), jeho minulé príčastie znie „*excarptus*“ – to, čo sa oddeľuje od ostatných vecí a vyha-

¹⁰ Porov. FRANCESCO: *Esortazione Apostolica «Evangelii gaudium», sull'annuncio del Vangelo nel mondo attuale*, č. 53.

¹¹ Porov. FRANCESCO: *Esortazione Apostolica «Evangelii gaudium», sull'annuncio del Vangelo nel mondo attuale*, č. 108.

dzuje sa, pretože je to neužitočné. Vyraďenie prichádza krátko po odmietnutí. „Kultúra vyradovania“ sa prejavuje odmietnutím každej slabosti a krehkosti inej osoby, ktorá predstavuje prekážku blahobytu spoločenstva a hrozbu pre realizáciu individuálnych slobôd. Vyraďenie sa teda rodí z redukcie človeka na vec a z filozofického utilitarizmu.

Svätý Otec František sa vo svojom príhovore z 28. februára 2014 k členom Pápežskej komisie pre Latinskú Ameriku vrátil ku „kultúre vyradovania“ slovami: „Dnes má ekonomika, ktorá sa rozšírila vo svete, v centre svojej pozornosti boha peňazí, a nie ľudskú osobu... Všetko to, čo sa nehodí do tohto poriadku, sa vyradí. Deti, ktoré trpia, ktoré nám prekážajú a ktoré sa nám nehodia, aby prišli na svet... Španielski biskupi mi nedávno hovorili o množstve potratov, pri tom čísle som ostal bez slov. Oni to majú na pamäti... Vyradujú sa starci, existuje úsilie odstrániť ich a v niektorých krajinách Latinskej Ameriky dnes dokonca existuje aj skrytá eutanázia, eutanázia, ktorá je ukrývaná!“¹²

Na stretnutí s talianskym Hnutím za život 11. apríla 2014 Svätý Otec František opätovne zdôraznil: „My vieme, že ľudský život je posvätný a nedotknuteľný. Každé občianske právo sa zakladá na uznaní tohto prvého a základného práva, práva na život, ktoré nemusí spĺňať nijaké podmienky, ani kvalitatívne, ani ekonomické a o to menej ideologické. Tak ako príkaz Nezabiješ! stanovuje jasnú hranicu, aby ochránil hodnotu ľudského života, tak aj my dnes musíme povedať »nie« ekonómii vylúčenia a nerovnosti. Takáto ekonómia zabíja... Ľudská bytosť je pokladaná za predmet konzumu, ktorý možno použiť a zahodiť. Každý kresťan musí chrániť život s odvahou a láskou v každej jeho etape. Povzbudzujem vás k blízkosti, aby ste sa stali blížnymi, aby sa každá žena cítila pokladaná za osobu, vypočutá, prijatá a sprevádzaná.“¹³

9. mája 2014 v príhovore k Rade výkonných riaditeľov zložiek Organizácie spojených národov pripomenul, že je potrebné čeliť všetkým formám nespravodlivosti, postaviť sa najmä proti „ekonómii vylúčenia, kultúre vyradovania a kultúre smrti, ktoré sa, žiaľ, môžu stať akousi pasívne prijatou mentalitou. (...) Najmä dnes nás uvedomovanie si dôstojnosti každého brata, ktorého život je posvätný a nedotknuteľný od jeho počatia až po prirodzenú smrť, musí priviesť ku vzájomnému deleniu sa s úplnou nezištnosťou o dobrá, ktoré Prozretelnosť vložila do našich rúk, či sú to materiálne bohatstvá, či diela inteligencie a ducha, a k tomu, aby sme s veľkodušnosťou hojne nahradili to, čo sme azda v minulosti nespravodlivo odopreli druhým“¹⁴.

12 FRANCESCO: *Discorso ai membri della Pontificia Commissione per l'America Latina*. Sala Clementina, Città del Vaticano, 28 febbraio 2014. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/february/documents/papa-francesco_20140228_pontificia-commissione-america-latina.html (19. 8. 2017).

13 FRANCESCO: *Discorso al Movimento per la Vita Italiano*. Sala Clementina, Città del Vaticano, 11 aprile 2014. In: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/april/documents/papa-francesco_20140411_movim-per-la-vita.html (19. 8. 2017).

14 FRANCESCO: *Discorso ai membri del Consiglio dei capi esecutivi per il coordinamento delle Nazioni Unite*. Sala del Concistoro, Città del Vaticano, 9 maggio 2014. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/may/documents/papa-francesco_20140509_consiglio-nazioni-unite.html (12. 8. 2017).

28. septembra 2014, pri príležitosti stretnutia so starými rodičmi, Svätý Otec František, v prítomnosti emeritného rímskeho biskupa Benedikta XVI. vyslovil slová, ktorými vyzdvihol prítomnosť starých rodičov a starších ľudí v lone rodiny, čo nesmie byť chápané ako nadbytočná príťaž, ale ako zdroj pomoci.¹⁵ Pápež podotkol, že opúšťanie starších ľudí je „skutočnou a pravou skrytou eutanáziou“, následkom „kultúry vyradovania“, ktorá skutočne vážne poškodzuje tento svet.

V rozhovore, ktorý poskytol v októbri 2014 pri príležitosti vydania knihy nazvanej *Pápež František: Táto ekonomika zabíja*¹⁶, pápež potvrdil: „Keď centrom systému už nie je človek, ale peniaze, keď sa peniaze stávajú idolom, ľudia sú redukovaní na obyčajné nástroje sociálneho a ekonomického systému, ktorý je charakterizovaný, ba dokonca ovládaný hlbokou nerovnováhou. A tak sa »odmieta«, čo neslúži tejto logike. (...) Zaráža ma veľmi nízka pôrodnosť v Taliansku, tak sa stráca spojenie s budúcnosťou. Kultúra vyradovania tiež prináša skrytú eutanáziu starších, ktorí sú ponechávaní bez povšimnutia, namiesto toho, aby boli pokladaní za našu pamäť, spojenie s minulosťou a zdroj múdrosti pre súčasnosť.“¹⁷

Pri príležitosti návštevy rímskeho cintorína Verano 1. novembra 2014 sa počas celebrowania svätej omše pápež kriticky vyjadril ku „kultúre vyradovania“, ktorá sa prejavuje ako opovrhnutie ľudským životom a ako priemysel pustošenia. Existuje systém, aj života, v ktorom sa veci, ktoré nemožno usporiadať, zaradiť, vyhadzujú: vyhadzujú sa deti, vyhadzujú sa starí, vyhadzujú sa mladí bez práce. Táto skaza je zapríčinená „kultúrou vyradovania“¹⁸.

Pri audiencii 15. novembra 2014, pri príležitosti 70. výročia založenia Združenia katolíckych lekárov Talianska, sa Svätý Otec František obrátil k účastníkom silným príhovorom zameraným na obranu ľudského života. Pápež pripomenul, že rešpektovanie ľudského života, predovšetkým života, ktorý je trpiaci, krehký a ohrozený, hlboko apeluje na Cirkev. „Cíti sa preto povolaná zúčastniť sa na diskusii, ktorej témou je ľudský život, kde predkladá vlastný návrh založený na evanjeliu. Často sa kvalita života spája prevažne s ekonomickými možnosťami, s »blahobytnom«, s krásou a potešením telesného života, pričom sa zabúda na ostatné, hlbšie rozmery existencie – vzťahové, duchovné a náboženské. Vo svetle viery a správneho rozumu je ľudský život vždy posvätný a vždy »kvalitný«. Neexistuje jeden posvätnjší a druhý menej posvätný život: každý život je posvätný! Tak ako nie je jeden ľudský život kva-

15 FRANCESCO: *Discorso durante l'incontro con gli anziani*. Piazza San Pietro, 28 settembre 2014. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/september/documents/papa-francesco_20140928_incontro-anziani.html (17. 8. 2017).

16 TORNIELLI, A., GALEAZZI, G.: *Papa Francesco : Questa economia uccide*. Milano : Piemme, 2015.

17 TORNIELLI, A., GALEAZZI, G.: *Il Papa: aver cura dei poveri non è comunismo, è Vangelo*. Dostupné online: <http://www.lastampa.it/2015/01/10/vaticaninsider/ita/vaticano/il-papa-aver-cura-dei-poveri-non-comunismo-vangelo-gVrljqxCfwYJO8PcrvvGfO/pagina.html> (17. 8. 2017).

18 Porov. CERNUZIO, S.: *L'inno alla speranza di Francesco tra le mura del Verano*. 1 novembre 2014. Dostupné online: <https://it.zenit.org/articles/l-inno-alla-speranza-di-francesco-tra-le-mura-del-verano/> (19. 8. 2017).

litatívne dôležitejší ako iný iba vďaka tomu, že má väčšie prostriedky, práva, ekonomické a spoločenské možnosti.“¹⁹

Počas príhovoru Svätý Otec upozornil, že je potrebné odmietnuť „falošný súcit“, ktorý predkladá vykonanie eutanázie ako akt dôstojnosti. Evanjeliový súcit je naopak ten, ktorý sprevádza v čase núdze, teda súcit milosrdného Samaritána, ktorý „vidí“, „spolucíti“, pristupuje bližšie a podáva konkrétnu pomoc (porov. Lk 10,33).

Pápež potom odsúdil úchylku tých, ktorí chcú „experimentovať so životom“. Upozornil, že nie je dovolené odobrať ľudský život za účelom vyriešenia problému. To isté platí aj pre eutanáziu: všetci vieme, že s toľkými starými ľuďmi sa v tejto kultúre vyradovania robí skrytá eutanázia. No je tu aj tá druhá. Znamená to povedať Bohu: *Nie, koniec života urobím ja sám, ako ja chcem*. Pápež nazval tento postoj „hriechom proti Bohu Stvoriteľovi“.²⁰

Pápež ostro kritizoval „kultúru vyradovania“ aj počas svojej návštevy Európskeho parlamentu a Rady Európy 25. novembra 2014.²¹ Pripomenul, že v modernej spoločnosti človek čelí riziku, že bude zredukovaný na súčiastku v mechanizme, s ktorým sa bude zaobchádzať rovnako ako so spotrebným tovarom na použitie, tak, ako to, žiaľ, často pozorujeme, že keď život nespĺňa funkciu pre tento mechanizmus, bude vyhodnený bez prílišných výčitiek, ako v prípade chorých v terminálnom štádiu, opustených starcov bez opatery alebo detí zabitých pred narodením. Je to „veľký omyl, ktorý nastáva, keď prevažuje absolutizácia techniky, ktorá vyúsťuje do konfúzie cieľov a prostriedkov. Je to neodvratný výsledok »kultúry vyradovania« a »bezbrehého konzumizmu«. Naopak, potvrdzovať ľudskú dôstojnosť znamená uznať drahocennosť ľudského života, ktorý je nám darovaný zdarma, a preto nesmie byť predmetom výmeny alebo predaja“²².

V inom svojom vystúpení, počas apoštolskej cesty na Srí Lanku a Filipíny, v katedrále v Manile 16. januára 2015 pápež potvrdil: „Vieme, aké je dnes náročné pre naše demokracie chrániť a brániť základné ľudské hodnoty, akými sú rešpektovanie nedotknuteľnej dôstojnosti každej ľudskej osoby, rešpektovanie práva na slobodu svedomia a náboženskú slobodu, rešpektovanie nedotknuteľného práva na život, počnúc od ešte nenarodených detí až po starých a chorých.“²³

19 FRANCESCO: *Discorso durante l'udienza all'Associazione Medici Cattolici Italiani in occasione del 70° anniversario di fondazione*. Aula Paolo VI, Città del Vaticano, 15 novembre 2014. Dostupné online: <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2014/11/15/0853/01821.html> (24. 8. 2017).

20 FRANCESCO: *Discorso durante l'udienza all'Associazione Medici Cattolici Italiani in occasione del 70° anniversario di fondazione*. Aula Paolo VI, Città del Vaticano, 15 novembre 2014.

21 FRANCESCO: *Discorso al Parlamento Europeo*. Strasburgo, Francia, 25 novembre 2014. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/november/documents/papa-francesco_20141125_strasburgo-parlamento-europeo.html (12. 8. 2017).

22 FRANCESCO: *Discorso al Parlamento Europeo*. Strasburgo, Francia, 25 novembre 2014.

23 FRANCESCO: *Omelia durante la Messa nella Cattedrale dell'Immacolata Concezione*. Manila, (Filipine), 16 gennaio 2015. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/homilies/2015/documents/papa-francesco_20150116_srilanka-filippine-omelia-cattedrale-manila.html (14. 8. 2017).

4. Život: vzácny dar, ktorý je potrebné chrániť

Svätý Otec František rád prijíma pozvánky od rôznych *zdužení pro-life* a zúčastňuje sa na podujatiach, ktoré podporujú prijatie a „kultúru života“. 1. februára 2015 počas modlitby Anjel Pána pripomenul 37. celonárodný Deň za život a vyjadril úprimné uznanie združeniam, hnutiam a všetkým tým, ktorí bránia ľudský život.²⁴ Okrem toho požiadal o „obnovenú úctu voči ľudskej osobe a o adekvátnejšiu starostlivosť o život od jeho počatia až po jeho prirodzený koniec“²⁵.

Pred účastníkmi plenárneho zasadania Pápežskej akadémie pre život 5. marca 2015 na tému „Starostlivosť o starých ľudí a paliatívna starostlivosť“ pápež zdôraznil dôležitosť paliatívnej starostlivosti, ktorá je vyjadrením pravého ľudského postoja postarať sa o iných, najmä o trpiacich.²⁶ „Oni dosvedčujú, že ľudská bytosť, aj keď je poznačená vekom a chorobou, má stále svoju hodnotu a dôstojnosť. Človek je za každých okolností dobrom pre seba a pre ostatných a Boh ho miluje. Preto, keď sa jeho život stáva veľmi krehkým a blíži sa ku koncu našej pozemskej existencie, cítime povinnosť pomáhať mu a sprevádzať ho najlepším možným spôsobom. Biblický príkaz, ktorý od nás vyžaduje ctiť si rodičov, nám na jednej strane pripomína úctu, ktorú by sme mali mať voči všetkým starým osobám. (...) *Ctiť si* by sa dnes dalo preložiť ako povinnosť mať maximálny rešpekt a starostlivo sa ujímať tých, ktorí by pre svoj fyzický či sociálny stav mohli byť ponechaní zomrieť osamote, alebo by sa im mohlo »dopomôcť zomrieť«. Celá medicína má v rámci spoločnosti osobitnú úlohu ako svedok úcty ku staršej osobe a každej ľudskej bytosti. Prehľadnosť a efektivita nemôžu byť jedinými riadiacimi kritériami pre konanie lekárov, nie sú nimi ani pravidlá zdravotníckych systémov a ekonomický zisk.“²⁷

Obrátiac sa na účastníkov, pápež povzbudil ku prieskumu nových oblastí aplikácie paliatívnej starostlivosti. Poznamenal, že až doteraz boli vzácnym sprievodcom pre onkologických pacientov, ale dnes je mnoho najrôznejších chorôb, ktoré sú často spojené so starobou a charakterizované postupným chronickým chátraním. Pri zmiernovaní ich následkov sa môže uplatniť tento typ starostlivosti. Starí ľudia potrebujú predovšetkým starostlivosť príbuzných – ich lásku nemožno nahradiť ani účinnejšími štruktúrami alebo najkompe-

24 FRANCESCO: *Angelus*. Piazza San Pietro, 1° febbraio 2015. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/angelus/2015/documents/papa-francesco_angelus_20150201.html (19. 8. 2017).

25 CONFERENZA EPISCOPALE ITALIANA: *Messaggio per la 37° Giornata Nazionale per la Vita*. Dostupné online: http://www.familiam.org/pcpf/allegati/9448/Messaggio_Giornata_per_la_Vita_2015.pdf (1. 2. 2015).

26 FRANCESCO: *Discorso ai partecipanti all'Assemblea Plenaria della Pontificia Accademia per la Vita*. Sala Clementina, Città del Vaticano, 3 marzo 2016. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2016/march/documents/papa-francesco_20160303_plenaria-accademia-vita.html (19. 8. 2017).

27 FRANCESCO: *Discorso ai partecipanti all'Assemblea Plenaria della Pontificia Accademia per la Vita*. Sala Clementina, Città del Vaticano, 3 marzo 2016.

tentnejšími a najsúcitnejšími zdravotníckymi pracovníkmi. V prípade, že nie sú sebestační, alebo je ich choroba v pokročilom či záverečnom štádiu, starší si môžu užívať skutočne ľudskú starostlivosť a dostávať odpovede primerané ich potrebám vďaka ponúknutej paliatívnej starostlivosti, slúžiacej ako doplnok a podpora starostlivosti poskytovanej príbuznými. To je dôležitou oporou najmä pre seniorov, ktorým sa pre ich vek dostáva menej pozornosti zo strany kuratívnej medicíny a sú často opustení. Cieľom je teda zmierniť utrpenia v konečnom štádiu choroby a zabezpečiť pacientovi potrebné ľudské sprevádzanie.²⁸ Paliatívna starostlivosť uskutočňuje niečo dôležité: vracia osobe hodnotu.

Posolstvo Svätého Otca Františka o takzvaných „nespochybniteľných hodnotách“: „nie eutanázii, áno paliatívnej starostlivosti“ je teda jasné. Pápež ďalej povzbudil všetkých, ktorí sú rôznym spôsobom zaangažovaní na poli paliatívnej starostlivosti, aby sa svojej práci venovali s nasadením, aby si zachovali neporušeného ducha služby, a pripomenul im, že každé medicínske poznanie je skutočne vedou v jej najvznešenejšom význame iba vtedy, keď sa stavia do služby dobra človeka, dobra, ktoré sa nedosahuje nikdy ničím, čo je v „protiklade“ k vlastnému životu a proti vlastnej hodnote. Nakoniec zopakoval výzvu svätého Jána Pavla II.: „Cti si, chráň a miluj život, slúž každému ľudskému životu! Iba na tejto ceste nájdeš spravodlivosť, rozvoj, pravú slobodu, pokoj a šťastie!“²⁹

Svätý Otec František počas stretnutia s mladými na Lungomare Caracciolo v Neapole 21. marca 2015 navrhol liek na „kultúru vyradovania“.³⁰ Pri odpovedi na otázku pani Ermínie (95-ročnej ženy) opäť veľmi jasne obžaloval „kultúru vyradovania“ za to, že slúži ako príprava na eutanáziu. Pápež sa obrátil na starkú a povedal: „Použili ste kľúčové slovo našej kultúry: »vyradovanie«. Seniori sú vyradovaní, pretože táto spoločnosť vyhadzuje to, čo sa jej už nehodí: použi a zahod. Deti nie sú potrebné: načo mať deti? Lepšie je ich nemať. Stále mám však v sebe city, no vystačím si aj so psíkom alebo mačkou. Taká je naša spoločnosť: koľko ľudí radšej uprednostňuje vyradiť deti a vystačiť si s potešením psíka či mačky! Vyradujú sa deti, vyradujú sa seniori, keďže sú ponechávaní na osamelosť.“³¹ Na záver Svätý Otec zdôraznil, že najlepší liek pre človeka a protijed pre „kultúru vyradovania“ sú nežnosť, priateľstvo a blízkosť.

30. mája 2015, počas stretnutia s účastníkmi sympózia organizovaného Asociáciou pre vedu a život, ktorá oslavovala desiate výročie svojho založenia, Svätý Otec František zdôraznil: „Spoločnosť, ktorá je spravodlivá, uznáva ako prvoradé právo na život, od jeho počatia až po jeho prirodzený koniec. (...)

28 Porov. GIOVANNI PAOLO II: *Evangelium vitae : Lettera enciclica sul valore e l'invulnerabilità della vita umana*. Bologna : Edizioni Dehoniane, 1995, č. 65.

29 GIOVANNI PAOLO II: *Evangelium vitae : Lettera enciclica sul valore e l'invulnerabilità della vita umana*, č. 5.

30 FRANCESCO: *Incontro con i giovani sul Lungomare Caracciolo*. Napoli, 21 marzo 2015. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2015/march/documents/papa-francesco_20150321_napoli-pompei-giovani.html (22. 8. 2017).

31 FRANCESCO: *Incontro con i giovani sul Lungomare Caracciolo*. Napoli, 21 marzo 2015.

Veda nech je vždy poznaním v službe života. Ak tohto svetla ubúda, ak poznanie zabúda na kontakt so životom, stáva sa neplodným. Preto vás požívam udržiavať pohľad vysoko upretý na posvätnosť každej ľudskej osoby, aby veda bola naozaj v službách človeka, a nie človek v službách vedy. Chcel by som, aby sme uvažovali nad časom, ktorý spája počiatok a koniec. Preto uznávajúc nevyčísľiteľnú hodnotu ľudského života, musíme premýšľať aj o spôsobe, akým ho používame. Život je predovšetkým darom. Stupeň pokroku spoločnosti sa určuje práve podľa jej schopnosti chrániť život, predovšetkým v jeho najzraniteľnejších fázach, a nie natoľko podľa rozšírenosti technologických prostriedkov. Milovať život znamená ujímať sa druhého, želať si jeho dobro, pozdvíhať a ctíť si jeho transcendentnú dôstojnosť.³² František povzbudzuje k oživeniu obnovenej kultúry života, ktorá by vedela opätovne vybudovať siete dôvery a vzájomnosti a ktorá by vedela ponúknuť obzor pokoja, milosrdenstva a spoločensva.

Ďalšiu príležitosť na zdôraznenie hodnoty života a na skutočnosti, že poskytnúť eutanáziu je „falošným súcitom“³³, využil pápež v posolstve z 26. júla 2015, odoslaného anglickej a waleskej cirkvi pri príležitosti Dňa za život, s mottom: „Zušľachťovať život, vedieť prijať smrť.“ Tento deň zapadá do obširnej kampane zvyšovania povedomia, organizovanej anglickými a waleskými biskupmi v rámci prípravy na diskusiu a hlasovanie Dolnej snemovne o projekte zákona týkajúceho sa asistovanej samovraždy. Takýto zákon by umožňoval ukončiť život dospelým v poslednom štádiu choroby prostredníctvom vpichnutia smrtiacich liekov. V posolstve boli vyzdvihnuté dva, pre Cirkev nemenné, body v súvislosti s koncom života: na jednej strane, že je pomýlené „urýchliť alebo spôsobiť smrť“, pretože „Boh nás povolá v pravý čas“; na druhej strane odmietanie *úpornej terapie*, to znamená istých lekárskech zásahov, ktoré prestali byť primerané reálnej situácii chorého, lebo už nie sú úmerné výsledkom, aké možno očakávať, alebo sú aj príliš zaťažujúce pre samého chorého a pre jeho rodinu.

Pápež zasiahol aj obžalobou toho, čo definoval ako „skrytá eutanázia“ mnohých starých a slabých ľudí. Pripomenul, že každý starý človek, aj keď je chorý alebo na konci svojho života, má tvár Krista. Ľudský život je stále „nedotknuteľný“; neexistuje život, ktorý by bol kvalitatívne dôležitejší ako iný. Nijaký život nemožno eliminovať. Prevládajúca mienka niekedy predkladá falošný súcit, ktorý pokladá poskytnutie pomoci pri eutanázii za morálny úkon. Naopak, podotýka Svätý Otec, je potrebné postarať sa o osobu, predovšetkým keď trpí, keď je zraniteľná a ohrozená.

32 FRANCESCO: *Discorso ai partecipanti all'incontro promosso dall'Associazione Scienza & Vita*, Sala Clementina, Città del Vaticano, 30 maggio 2015. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2015/may/documents/papa-francesco_20150530_associazione-scienza-vita.html (16. 8. 2017).

33 Porov. ASIANEWS: *Papa: l'eutanasia è il comportamento "dei mafiosi: c'è un problema, facciamo fuori questo"*. Dostupné online: <http://www.asianews.it/notizie-it/Papa%3A-l%2E%80%99geutanasia-%C3%A8-il-comportamento-%E2%80%9Cdei-mafiosi%3A-c%2E%80%99%2E%80%99%C3%A8-un-problema,-facciamo-fuori-questo-%E2%80%A6%E2%80%9D-34856.html> (14. 8. 2017).

Svätý Otec František pripomenul, že Cirkev si zvolila tých posledných, tých, ktorých spoločnosť odsúva nabok a eliminuje. Medzi týmito slabými sú aj nenarodené deti, najbezbrannejšie a najnevinnejšie, ktorým sa upiera ľudská dôstojnosť, aby sa s nimi mohlo robiť, čo sa komu zachce, berie sa im život a schvaľujú sa také zákony, ktoré zakazujú, aby tejto svojvoľnosti ktokoľvek bránil. Svätý Otec zdôraznil, že je mylné myslieť si, že problémy sa vyriešia odstránením ľudského života. Vernosť evanjeliu života si niekedy vyžaduje odvážne riešenia a voľby, ktoré idú proti hlavnému prúdu myslenia spoločnosti a ktoré môžu v niektorých mimoriadnych situáciách vyústiť do výhrady vo svedomí. Nejde o *výlučne náboženský problém*, ako si to mnohí myslia, vysvetlil pápež, ale o problém vedecký, pretože sa týka ľudského života. A nie je to otázka modernosti, pretože v antickom i v modernom myslení slovo zabiť znamená rovnakú vec. Stupeň pokroku civilizácie sa meria práve schopnosťou strážiť život, predovšetkým v jeho najkrehkejších fázach. Útokom na život je terorizmus, vojna, násilie, ale aj eutanázia. Milovať život znamená vždy sa ujímať druhého, chcieť jeho dobro, pozdvihovať a čtiť si jeho transcendentnú dôstojnosť.³⁴

Na to, aby sme mali úplný obraz iniciatív na ochranu života počas pontifikátu Svätého Otca Františka, musíme spomenúť aj spoločné vyjadrenie biskupov v jednote s Rímskym biskupom, obsiahnuté v záverečnej správe *Relatio finalis* XIV. riadneho zasadnutia Biskupskej synody s názvom „Povolanie a poslanie rodiny v Cirkvi a v súčasnom svete“, ktorá sa konala vo Vatikáne 24. októbra 2015.³⁵ Dokument v časti 20 s názvom „Posledné obdobie života a smútok v rodine“ uvádza: „Využitie veľkej hodnoty záverečnej fázy života je dnes o to potrebnéjšie, o čo viac sa prejavuje úsilie odstrániť všetkými možnými spôsobmi okamih prechodu.“³⁶ Ďalej poznamenáva, že krehkosť a závislosť starých ľudí sú niekedy nehanebne zneužitú.

V odseku 64, s názvom „Hodnota života vo všetkých jeho fázach“, sa synoda vyslovila jednoznačným spôsobom proti potratom a eutanázii: „Život je darom od Boha a tajomstvom, ktoré nás presahuje. Z tohto dôvodu nesmie byť nijakým spôsobom zavrhnutý jeho začiatok ani terminálne štádium. Naopak, týmto fázam je potrebné venovať mimoriadnu pozornosť. Dnes sa ľudská bytosť príliš ľahkomyselne pokladá za predmet konzumu, ktorý možno použiť a zahodiť. Zaviedli sme kultúru „vyraďovania“, ktorá sa dokonca podporuje.“³⁷ Je úlohou rodiny, podporovanej celou spoločnosťou, prijať rodiaci sa život

34 Porov. CENTOFANTI, S.: *Giornata vita in Inghilterra. Papa: difenderla dall'inizio alla fine*. Dostupné online: http://it.radiovaticana.va/news/2015/07/23/giornata_vita_in_inghilterra_messaggio_del_papa/1160290 (19. 8. 2017).

35 XIV ASSEMBLEA GENERALE ORDINARIA SINODO DEI VESCOVI: *Relazione finale del Sinodo dei Vescovi al Santo Padre Francesco*. Città del Vaticano, 24 ottobre 2015. Dostupné online: http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20151026_relazione-finale-xiv-assemblea_it.html (19. 8. 2017).

36 XIV ASSEMBLEA GENERALE ORDINARIA SINODO DEI VESCOVI: *Relazione finale del Sinodo dei Vescovi al Santo Padre Francesco*, č. 20.

37 XIV ASSEMBLEA GENERALE ORDINARIA SINODO DEI VESCOVI: *Relazione finale del Sinodo dei Vescovi al Santo Padre Francesco*, č. 64.

a postarať sa oň v jeho záverečných fázach. V súvislosti s drámou potratov Cirkev hlása predovšetkým posvätný a nedotknuteľný charakter ľudského života a konkrétne sa angažuje v jeho prospech. Vďaka svojim zariadeniam ponúka poradenstvo tehotným ženám, podporuje slobodné matky, pomáha opusteným deťom, stojí blízko tých, ktoré prekonal potrat. Tým, ktorí pôsobia v zdravotníckych zariadeniach, sa pripomína morálna povinnosť uplatniť si výhradu vo svedomí. Rovnako Cirkev nielen cíti nutnosť presadzovať právo na prirodzenú smrť vyhýbaním sa úpornej terapie i eutanázii, ale stará sa aj o starých, chráni postihnuté osoby, sprevádza ľudí v poslednom štádiu choroby, teší umierajúcich, rázne odmieta trest smrti.

V príhovore z 3. marca 2016, adresovaného účastníkom plenárneho zasadnutia Pápežskej akadémie pre život, pápež, hovoriac o kráse a hodnote života, svoju úvahu zameral na potrebu brať do úvahy krehkosť ľudského života.³⁸ Varoval pred novými ideologickými kolonizáciami, ktoré prenikajú do myslenia ľudí i kresťanov, prezlečené za cnosť, modernosť, nové postoje. Ani v oblasti etiky života normy, ktoré uzákoňujú rešpekt voči osobám, hoci sú nevyhnutné, samy nestačia na úplné dosiahnutie dobra človeka. Cnosti tých, ktorí pôsobia v oblastiach rozvoja života, vyhlásil pápež, sú poslednou zárukou, že dobro bude skutočne rešpektované.

Dobro, ktoré človek koná, nie je výsledkom výpočtov alebo stratégií, a nie je ani výsledkom genetickej dispozície či sociálnej podmienenosti, nopak, je ovocím ochotného srdca, slobodnej voľby, ktorá smeruje ku pravému dobru. Veda a technika nestačia: na konanie dobra je potrebná múdrosť srdca. Človek, nech žije v akýchkoľvek podmienkach, predstavuje hodnotu, ktorú treba chrániť.

Omnoho bližšie k súčasnosti, v postsynodálnej exhortácii *Amoris laetitia* z 19. marca 2016, Svätý Otec František napísal: „Eutanázia a asistovaná samovražda sú vážnymi hrozbami pre rodiny na celom svete. Ich vykonávanie je legálne v mnohých štátoch. Cirkev pevne odporuje týmto praktikám a cíti povinnosť pomáhať rodinám, ktoré sa starajú o svojich starých a chorých členov.“³⁹

V apoštolskom liste *Misericordia et misera*⁴⁰, ktorý Svätý Otec napísal pri príležitosti ukončenia mimoriadneho Svätého roku milosrdenstva (začal 8. decembra 2015 a skončil 20. novembra 2016), sa „právomoc rozhrešiť tých, ktorí spáchali hriech potratu“, udeľuje všetkým kňazom. Až doteraz bola táto

38 FRANCESCO: *Discorso ai partecipanti all'Assemblea Plenaria della Pontificia Accademia per la Vita*. Sala Clementina, Città del Vaticano, 3 marzo 2016. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2016/march/documents/papa-francesco_20160303_plenaria-accademia-vita.html (11. 8. 2017).

39 FRANCESCO: *Esortazione Apostolica post-sinodale «Amoris Laetitia», sull'amore nella famiglia*. Città del Vaticano, 19 marzo 2016, č. 48. Dostupné online: http://w2.vatican.va/content/francesco/it/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20160319_amoris-laetitia.html (18. 8. 2017).

40 FRANCESCO: *Lettera apostolica «Misericordia et misera» a conclusione del Giubileo Straordinario della Misericordia*. Roma, San Pietro, 20 novembre 2016. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/apost_letters/documents/papa-francesco-lettera-ap_20161120_misericordia-et-misera.html#_ftnref13 (11. 8. 2017).

právomoc vyhradená biskupom a kňazom, ktorých biskupi poverili, a výnimočne bola udeľovaná v priebehu jubilejného roku. Svätý Otec František v tom istom dokumente rozhodne zdôraznil, že „potrat je vážnym hriechom, pretože ukončuje život nevinného“, pritom však dodal, že „neexistuje nijaký hriech, ktorý by Božie milosrdenstvo nemohlo dosiahnuť a zničiť, keď nájde kajúce srdce, ktoré prosí o zmierenie s Otcom“. Povzbudil teda všetkých kňazov, aby „sa stali radcami, oporou a posilou pri sprevádzaní kajúcnikov na tejto ceste osobitného zmierenia“, pretože „keď sme už raz boli zahalení do milosrdenstva, aj ak v nás pretrváva slabosť voči hriechu, je prevýšená láskou, ktorá umožňuje hľadieť dopredu a žiť inak“.

Záver

Na záver tohto prehľadu výrokov Svätého Otca Františka môžeme konštatovať, že rešpekt a obrana života ostávajú jedným zo základných kameňov jeho príhovorov. Pápež sa usiluje, aby v spoločnosti ostávala zakotvená koncepcia posvätnosti života a rešpektovania človeka v jeho celistvosti. Učenie Svätého Otca Františka verne nasleduje učenie jeho predchodcov a potvrdzuje:

- princíp nedotknuteľnosti ľudského života, vyplývajúci z teologickej koncepcie, že ľudský život je posvätný, pretože má svoj počiatok i koniec v Bohu, pretože človek bol stvorený na Boží obraz a podobu;
- primát osoby pred spoločnosťou a z toho vyplývajúca povinnosť úradnej moci rešpektovať život od jeho počatia až po jeho prirodzenú smrť;
- povinnosť postarať sa o bezbranných, chorých a starých ľudí, ktorá nachádza svoje korene v učení Ježiša Krista, vyjadruje úroveň ľudskosti v spoločnosti a vytvára „kultúru prijatia“ – najlepší liek na „kultúru vyradovania“.

Učenie Svätého Otca Františka, prekypujúce dojemnou ľudskosťou, potvrdzuje zalúbenie Boha, ktorý je „priateľ života“ (porov. Múd 11,26), v živote každého človeka a potvrdzuje hypotézu, že keď sa človek otvorí životu a slúži mu, zakúša revolučnú silu lásky a nežnosti⁴¹ a slávnostne otvára novú dobu humanizmu: humanizmu solidarity, humanizmu života.

Použitá literatúra

ASIANEWS: *Papa: l'eutanasia è il comportamento "dei mafiosi: c'è un problema, facciamo fuori questo"*. Dostupné online: [http://www.asianews.it/notizie-it/Papa%3A-l%2%80%ggeutanasia-%C3%A8-il-comportamento-](http://www.asianews.it/notizie-it/Papa%3A-l%2%80%ggeutanasia-%C3%A8-il-comportamento)

⁴¹ Porov. FRANCESCO: *Esortazione Apostolica «Evangelii gaudium», sull'annuncio del Vangelo nel mondo attuale*, č. 288.

- %E2%80%9Cdei-mafiosi%3A-c%E2%80%99%3%A8-un-problema,-faciamo-fuori-questo-%E2%80%A6%E2%80%9D-34856.html (14. 8. 2017).
- CENTOFANTI, S.: *Giornata vita in Inghilterra. Papa: difenderla dall'inizio alla fine*. Dostupné online: http://it.radiovaticana.va/news/2015/07/23/giornata_vita_in_inghilterra_messaggio_del_papa/1160290 (19. 8. 2017).
- CERNUZIO, S.: *L'inno alla speranza di Francesco tra le mura del Verano*. 1 novembre 2014. Dostupné online: <https://it.zenit.org/articles/l-inno-alla-speranza-di-francesco-tra-le-mura-del-verano/> (19. 8. 2017).
- CONFERENZA EPISCOPALE ITALIANA: *Messaggio per la 37° Giornata Nazionale per la Vita*. Dostupné online: http://www.familiam.org/pcpf/allegati/9448/Messaggio_Giornata_per_la_Vita_2015.pdf (1. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Angelus*. Piazza San Pietro, 1° febbraio 2015. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/angelus/2015/documents/papa-francesco_angelus_20150201.html (19. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Discorso ai membri del Consiglio dei capi esecutivi per il coordinamento delle Nazioni Unite*. Sala del Concistoro, Città del Vaticano, 9 maggio 2014. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/may/documents/papa-francesco_20140509_consiglio-nazioni-unite.html (12. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Discorso ai membri della Pontificia Commissione per l'America Latina*. Sala Clementina, Città del Vaticano, 28 febbraio 2014. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/february/documents/papa-francesco_20140228_pontificia-commissione-america-latina.html (19. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Discorso ai partecipanti all'Assemblea Plenaria della Pontificia Accademia per la Vita*. Sala Clementina, Città del Vaticano, 3 marzo 2016. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2016/march/documents/papa-francesco_20160303_plenaria-accademia-vita.html (11. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Discorso ai partecipanti alla Plenaria della Pontificia Accademia per la Vita*. Sala Clementina, Città del Vaticano, 5 marzo 2015. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2015/march/documents/papa-francesco_20150305_pontificia-accademia-vita.html (19. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Discorso ai partecipanti all'incontro promosso dall'Associazione Scienza & Vita*, Sala Clementina, Città del Vaticano, 30 maggio 2015. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2015/may/documents/papa-francesco_20150530_associazione-scienza-vita.html (16. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Discorso ai partecipanti all'incontro promosso dalla Federazione Internazionale delle Associazioni dei Medici Cattolici*. Sala Clementina, Città del Vaticano, 20 settembre 2013. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2013/september/documents/papa-francesco_20130920_associazioni-medici-cattolici.html (17. 8. 2017).

- FRANCESCO: *Discorso al Movimento per la Vita Italiano*. Sala Clementina, Città del Vaticano, 11 aprile 2014. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/april/documents/papa-francesco_20140411_movim-per-la-vita.html (19. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Discorso al Parlamento Europeo*. Strasburgo, Francia, 25 novembre 2014. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/november/documents/papa-francesco_20141125_strasburgo-parlamento-europeo.html (12. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Discorso durante l'incontro con gli anziani*. Piazza San Pietro, 28 settembre 2014. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/september/documents/papa-francesco_20140928_incontro-anziani.html (17. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Discorso durante l'udienza all'Associazione Medici Cattolici Italiani in occasione del 70° anniversario di fondazione*. Aula Paolo VI, Città del Vaticano, 15 novembre 2014. Dostupné online: <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2014/11/15/0853/01821.html> (24. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Esortazione Apostolica «Evangelii gaudium», sull'annuncio del Vangelo nel mondo attuale*. Città del Vaticano, 24. 11. 2013. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20131124_evangelii-gaudium.html (19. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Esortazione Apostolica post-sinodale «Amoris Laetitia», sull'amore nella famiglia*. Città del Vaticano, 19 marzo 2016. Dostupné online: http://w2.vatican.va/content/francesco/it/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20160319_amoris-laetitia.html (18. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Incontro con i giovani sul Lungomare Caracciolo*. Napoli, 21 marzo 2015. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2015/march/documents/papa-francesco_20150321_napoli-pompei-giovani.html (22. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Lettera apostolica «Misericordia et misera» a conclusione del Giubileo Straordinario della Misericordia*. Roma, San Pietro, 20 novembre 2016. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/apost_letters/documents/papa-francesco-lettera-ap_20161120_misericordia-et-misera.html#_ftnref13 (11. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Messaggio ai partecipanti all'Assemblea Generale della Pontificia Accademia per la Vita in occasione del ventennale di istituzione*. Città del Vaticano, 19 febbraio 2014. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/messages/pont-messages/2014/documents/papa-francesco_20140219_messaggio-20-pontificia-accademia-vita.html (12. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Omelia durante la Celebrazione Eucaristica per la Giornata "Evangelium Vitae"*. Piazza San Pietro, 16 giugno 2013. Dostupné online:

- https://w2.vatican.va/content/francesco/it/homilies/2013/documents/papa-francesco_20130616_omelia-evangelium-vitae.html (19. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Omelia durante la Messa nella Cattedrale dell'Immacolata Concezione*. Manila, (Filippine), 16 gennaio 2015. Dostupné online: https://w2.vatican.va/content/francesco/it/homilies/2015/documents/papa-francesco_20150116_srilanka-filippine-omelia-cattedrale-manila.html (14. 8. 2017).
- FRANCESCO: *Regina Coeli*. Piazza San Pietro, Città del Vaticano, 12 maggio 2013. Dostupné online: http://w2.vatican.va/content/francesco/it/angelus/2013/documents/papa-francesco_regina-coeli_20130512.html (19. 8. 2017).
- GIOVANNI PAOLO II: *Evangelium vitae. Lettera enciclica sul valore e l'inviolabilità della vita umana*. Bologna : Edizioni Dehoniane, 1995. ISBN 9788810111383
- TORNIELLI, A., GALEAZZI, G.: *Il Papa: aver cura dei poveri non è comunismo, è Vangelo*. Dostupné online: <http://www.lastampa.it/2015/01/10/vaticaninsider/ita/vaticano/il-papa-aver-cura-dei-poveri-non-comunismo-vangelo-gVrljqxCfwYJO8PcrvGfO/pagina.html> (17. 8. 2017).
- TORNIELLI, A., GALEAZZI, G.: *Papa Francesco. Questa economia uccide*. Milano : Piemme, 2015. ISBN 978-8856644951
- XIV ASSEMBLEA GENERALE ORDINARIA SINODO DEI VESCOVI: *Relazione finale del Sinodo dei Vescovi al Santo Padre Francesco*. Città del Vaticano, 24 ottobre 2015. Dostupné online: http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20151026_relazione-finale-xiv-assemblea_it.html (19. 8. 2017).

ThLic. Krzysztof Trębski, MI, PhD.
Teologická fakulta Trnavskej univerzity
Kostolná 1, P. O. Box 173
814 99 Bratislava
e-mail: kris.treb@gmail.com